

կան ազգին հին նորութիւնը կը հաստատէ: Ժողովարանին ցուցած բաղաւաճման կերպարանքը հակապատկեր գտանք Հրէից թաղին խեղճութեան և թշուառութեան: Եայտնի է թէ այս Ժողովուրդը կրած է ձախողութիւններ, մենք այս անկման պատճառները քննեցինք: Հրեայք՝ իրենց անկման պատճառ կը համարին Հայոց մրցակից ըլլալը: Հայերն, կ'ըսեն, քաջ գործաւորներ և մեծ Ժողովուրդ են, Հրեայք՝ սակաւթիւ և կղզիացած: Հրէին ընելիքն է միայն զիւրերը թափառաւ: Կան շրջիլ իրեն վաճառքը ուսերուն վրայ առած: Պէտք է դադրեն, և դադրելու հետ էին:

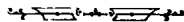
Ամրոցին մուտքը խոտիւ արգիլուած էր մեզի. հին քաղաքին հետ բնական հաղորդակցութիւն ունի այն, թէպէտ և, չնայն քան և ըսելով շատ թախանձեցինք՝ որ թոյլ արուի մեզի այցելելու, բայց Թարանօֆթի գործակալը ոչ մէկ կերպով տեղիք առաւ: Մզկիթը, Հիւսն եկեղեցի, զոր վերագոյն անկարելիցինք, անշուշտ կը փափաքէինք տեսնել: Ամրոցին պարսպին հիւսիսային կողմն է այն, մինարէին ստորին մասն գետ կանգուն է, որուն վրայ փոքրիկ գմբէթ մը կայ լրան խաչով: Գաւթին մուտքին վրայ արձանազրուցութիւն մը, եկեղեցւոյ շինութեան թուականն կը գնէ ըստ Հէճիրէի 1166 (1752-53): Տիպուռա կը պատմէ՝ թէ իսաւաքի ճարտարապետի գործ է աշ. սակայն Պրոսնէ, որ կ'ըսէ՝ թէ Ո. Ոսփիայի օրինակին վրայ շինուած է, այս մասին կը լռէ: Թուաց գրաւելն առաջ՝ անոր ներքին նկարագրի մասին ընթերցողը կը զիջեմ Տիպուռայի: Գաւթին մէջտեղի աղբիւրին ջուր կը բերէ ստորերկրեայ աղբալայ մը, գրեթէ եօթը մշտն հոռու վճիտ աղբիւրէ մը:

Հին քաղաքին կամաց կամաց հեռացանք՝ վայելելով տեսարանը և դիտելով անցողիկները: Ասդին անպին կը հանդիպէինք ռուս զինուորներու խմբի մը իրենց ճերմակ պատմունաներով. երեկոյան պտոյտը կ'ընէին: Անոնց խոշոր կազմուածքը, խարսեալ մազը, ածիլուած երեսները և հաստ դիմապոսին հակապատկեր են արեւելեան արիպարի վայելչութեան: Ամէն կողմը՝ անոնց փողը աչքե-

րուն, որ տափակ ըթէն անպին խորունկ ինկեր են, գէմ կ'ըլլեն Հայ ցեղին մեծ և փալկուն աշուրներէն դուրս ցայտած նաւ: Երեսներն: Ոչխար ու պաճար քաղքին մէջ կը պարտէին մարդաբաններէն հեռու, և իւրաքանչիւր անասուն իրեն համար կը գտնէ ախոռ:

H. F. B. LYNCH

Թրքմ. Հ. Ս. ՍԱՐԵԱՆ

ՅՈՒՎԵՏԻ ԺԻԱԳՈՋԱ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՐԵԻՆԵՐԸ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՋՈՐՈ ՀԱՆԴԵՍՈՂ

(Շար. տիւ էջ 358)

ՏԵՍԻԼ ՏԱՄԱՐՀԻՆԳԵՐՈՐԻ

ՆԵՆՆԵԼԷ ԵԿՈՅ ՄԱՔՍԻՄՈՍ:

ՆԵՆՆԵԼԷ կը մնայ սեւեռուն, անշարժ, կանգուն ստուղին զով: Անգիտակից շարժումով ստուղին մատուցներովը կը զարնէ: Կը նայի իրեն զմաջը, պարսպալիեան մէջ:

Ամէն բան կ'երթայ... Ամէն բան կ'երթայ... ամէն բան գնաց: Լինաց: Կրկին և կրկին կ'անցնէ մէկ ձեռքը զլուսն զայ իրեն մազերը փափաքելով:

Այս իրիկուն:

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Տեսայ անոր ելլալը: Զի կանչեցիր զիս:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Իրաւ է: Ներէ: — Գիտես: Կը կարգուի այն կնոջ հետ:

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Զի կրցար միտքը փոխել:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Զի փորձեցի անգամ: Այսպէս կը կործանի այս առնա: Քայքայումը:

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Եղբայրդ ամբողջ տունը չէ:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ո՛հ մնացածը: Մայր ինքն ալ ուրիշ ճամբայէ կ'երթայ: Այս բաներ տեսայ: Խրատներով լեցուն օր մը:

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Իսկ հայրդ :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Այո, Իրաւ :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Որ այնքան ողբալիս է, այնպէս բարի :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ստոյգ է : Եւ կ'ուզէի ձեռնամաժ անոր դիմաց ծռնել չոգիլ, որ ասեանար թէ ինչ սէր ունիմ վրան : Սակայն վայրկեաններ կ'ան որոնց մէջ բոլոր ճշմարտութիւնները կ'երեւանան մերկ և անողոքելի : Եւ հարկ է նանչնալ զանոնք : Ինքն այ տղար է :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ոչ :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Իրողութիւններուն յաղթող և սիրտերուն իշխող զօրութիւնը չունի : Դու իրմէ հազար անգամ ուժով ես :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ձեմ կարծեր : Ես ձեռնարկող զօրութիւնը ունիմ : Ինքը դիմացող : Որ ամենէն դժուարինն է, այն որ նուազ գոհունակութիւն կու տայ :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Օ՛ Մաքսիմոս, եթէ գիտնայիր դու թէ ինչպէս խղճա կը գարնէ այս բաներս քեզի ըսելու : Այնպէս չնչին բաներ են : Բայց պէտք է որ գիտնաս զանոնք, վասն զի դու միայն կը մնաս այն խեղճուկին :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ե՛մ միայն :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Կը տեսնեն : Այս առաւօտ տանը վարչութիւնը ձեռքէս առաւ, մօրս տալու համար : Ժպտիլս կու գայ, մտածելով որ կը պատմեմ քեզի.... Այնչափ հեռու եմ ասկէ : Ձեռքէս առաւ.... և զինքը չեմ յանդիմաներ : Բայց յետոյ, չուտ մը եկաւ ինքզինքը աննկողար ընելու, և կամացուկ մը ըսելու որ դարձեալ հսկեմ.... Է՛հ : Է՛հ : Է՛հ :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ի՛նչպէս խրոխտ ես :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ո՛չ ոչ : Ձինքը այնչափ բարձր կը բռնէի : Անոր ամէն պզտիկ ստուերը կը խոցէ զիս աւելի քան թէ ուրիշներուն յանցանքները : Գիտեմ ինչ որ կը վաստկի.... սկզբան ճիշդ ճիշդ գաղինք, բայց յետոյ ամսէ մը ի վեր շատ աւելի կը ծախսենք.... և իրեն ըսի.... և խնտաց : Առնք իմ չնչին, չնչին բաներս են որ կը մտածեմ և կ'ըսեմ, բայց իրեն հա-

մար ձեռքը կը փչրի, ուրիշներուն համար մեծ կտորները կ'իյնան : Քայքայումը :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Կ'ուզեն կինս ըլլալ : Իրենէ :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ողորմութիւն չեմ ընդունիր :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ձե՛ս ուզեր :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ոչ :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ձե՛ս կրնար սիրել զիս :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Այո չէ : Ձեմ կարծեր թէ դու զիս սիրես.... այնպէս : Ձեմ կարծեր թէ դու երբեք իմած ըլլաս հոգւոյս մէջ :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ո՛հ, մինչեւ խորը :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Իրաւ :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ի՛նչ բան է որ այնպէս կը ծիծաղի բերիդ խորը :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Քեզի կ'երեւնայ թէ կը ծիծաղի : — Ի՛նչ սակայն չնորհակալ եմ քեզի, գիտես : Մաքսիմոս :

Երկուքս դադար :

Այս իրիկուն Շամունի կը գառնան :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Բռնի : Շատ գործ ունիմ : Ինչո՛ւ համար կը հարցնես :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Բանի մը համար չէ : Ստպէս :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ Կ'երթայ չէպէ՛ր դռնը :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Կը թողնու զիս :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Այո : Պէտք ունիմ վար իջնալու և պտըտելու :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Կ'ուզեն որ հետդ իջնամ :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ոչ : Միայն ըլլալու պէտք ունիմ :

ՆԵՆՆԵԼԷ

Սրբողանձ կ'երթաս :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ոչ : Կը շրջագայիմ հոն վարը :

ՆԵՆՆԵԼԷ արտաւթեմա՞մ :

Ձի հասկցաւ :

Կ'ելլայ :

ՎԱՐՔԱՅՈՐԸ Կ'ԻՂԱՅԱՅ :

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԶՈՐԲՈՐԴ

Նոյն տեսարանը:

ՏԵՍԻՆԱՎԱԿ

Լուսնի գիշեր է: Բայց այն՝ սենեակը չի մտնար վառն զի փշիկերը զոց են: Մեջտեղի առաջին վրայ ուր ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ գրելու հետ է, կանաչն լուսարգելով վառուած կանթեղ: Կը մտնէ ՆԵՆՆԵՆԻ: զգուշութեամբ իրեն սենեկէն:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Է՛:

Կը դառնայ դէպ ի Նենեկէի գոռը և մտիկ ընկու կ'ըլլայ:

ՆԵՆՆԵՆԻ Կանգուն պատին մօտիկ անշարժ կը մնայ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ո՛հ:

Կը Թօթուէ ուսերը և կը սկսի նորէն աշխատութիւնը:

ՆԵՆՆԵՆԻ Կ'անցնի ուղիքի ծայրովը որչափ որ կրնայ հորմէն հետու, սխալով երթալ դէպ ի ելքը: Մուտքին վրայ հասնելով, կը դառնայ և կը զրկէ Յովհաննէսի համբար մը: Բանալու կ'ըլլայ: Մղաղը կը հռնէ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Բայց ո՛վ է:

Ոտք կ'ըլլայ:

Ո՛վ է:

Լուսարգելը կը վերցնէ:

ՆԵՆՆԵՆԻ Բացած է և արդէն ուղիակեր իջն է անկէց:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Նենեկէ:

Ետեւէն կ'երթայ, կը հասնի իրեն, նորէն ետ կը բերէ:

Ի՞նչ կը նշանակէ: Ի՞նչ կը նշանակէ: Ո՛ր ելեր կ'երթայիր:

ՆԵՆՆԵՆԻ զլուսն վրայ սեւ շալ մը ունի, խռոված է:

Քնանալ չէի կրնար . . . Կ'ուզէի վար իջնալ ոգ ծծել . . .

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Աղէկ չեմ գգար:

ՆԵՆՆԵՆԻ

Շատ աղէկ, այո՛. . . Տաքը . . . Չեմ գիտեր: Օղի պէտք ունէի:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ի՞նչ ունիս: Ի՞նչ ունիս:

ՆԵՆՆԵՆԻ

Չեմ գիտեր . . . Օղ առնելու պէտք ունէի: Թող զիս երթամ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Հոս, հոս:

Կը տանի զիջը մեծ պատուանդին մօտ: Կը բռնայ փեղկերը: Սենեկին մէջ լուսնի լոյս:

Հոս նստիր: Հոս որչափ որ կ'ուզես ոգ ունիս . . . և զով: Յարտ չեմ գգար:

ՆԵՆՆԵՆԻ

Ո՛չ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Այս իրիկուն այնքան հանդարտ էիր: Ճաշին կիրար: Կը խօսէիր: Երբոր Մաքսիմոս երթալու վրայ էր, կուտակներ ըրիր համար. դուքեան վրայ որ վաղը պիտի ընենք Շա. մուխի: Մօրդ հետ այնքան անուշութեամբ խօսեցար: Այնքան գոհ էի: Այն ատեն բան մը չէիր գգար . . .

ՆԵՆՆԵՆԻ

Բան մը:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Կը ցաւէիր որ Թոմին՝ սեղանին շկար էջ, Բայց կ'ախորժիմ որ քիչ մը սթափի: Ձիւքը հրաւիրող բարեկամները գիտեն դու թէ ով են:

ՆԵՆՆԵՆԻ

Ո՛չ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Մայրդ ըսու թէ Միլանու բարեկամներ էին:

ՆԵՆՆԵՆԻ

Կրնայ ըլլալ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Դեռ չմտաւ:

ՆԵՆՆԵՆԻ

Ո՛չ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ի՞նչ գեղեցիկ գիշեր է:

ՆԵՆՆԵՆԻ միշտ քիչ մը երազելով:

Պատահաւոր կեցած էի . . . Իրեն կը սպասէի:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Իրեն կը սպասէիր: Կ'ուզէիր հետը խօսիլ:

ՆԵՆՆԵՆԻ

Ոչ . . . Կը սպասէիր որ մտնար . . . Կը վախնայի որ իրեն հանդիպիմ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Իրեն հանդիպիս:

ՆԵՆՆԵՆԻ

Հըմ . . .

Պիտան ցուց մը կու առ ինչպէս մէկը որ կ'ան. գրապառնայ անխել խօց մը ըսած ըլլաւ:

Այդ չէր որ կ'ուզէի ըսել:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Դու ի՞նչ գեա քիչ մը միջոցապատ է,
ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Թերեւս:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Քիչ մը դոնեաք կ'ուզեմ:

Կը դէտ մէկ ձեռքը ճակատն, շնորհակերտուն զրոյ:
Ենեաքաներդ կը զարնեն: Անհոնցիս
ես, Գաւաթ մը երկրակ կ'ուզեմ: Կանչեմ
մայրդ: Կանչեմ Մարթան:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Ոչ, մէկը մի կանչեր: Բանի մը պէտք չու
նիմ: Աղէկ եմ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Կը դոգաս ըստրովին.... կը դոգաս բա
լարովին....

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Աղէկ եմ, կ'ըսեմ քեզի.... Կը խղճուէի
սենեակս:

Ջգաճապան լացէ մը կը բռնուի,
թուերը ահա քեզ կը պլէ:

Ո՛հ հայր:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ի՞նչ կայ, ի՞նչ կայ: Կը վախցնես զիս....
ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ: Ոտք ել, ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ արցունքներու մէջ:

Թող զիս:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Լաց, լաց, այո՛ լաց, իմ սիրունս: Լաց,
որ քեզի աղէկ կ'ընէ: Ետքը կ'ըսես ինծի....

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ կը հանդարտի, և կը նայի շուրջը
քիչ մը մալբաճ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Քիչ մը անցաւ: Ջգային է: Հոս հանդարտ
կեցիր: Անողիւն մտած էիր արդէն:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Ոչ: Երկայն ժամանակ անդիի պատուհա
նը կեցայ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Գիտես ինչ է: Անցեալ գիշերուան փոթա
րիկն է: Երէկ բոլոր օրը խղճուկ տաք մը
թողուց: Ես ալ ոսկորներուս մէջ կը զգայի:
— Երբոր ինծի գիշեր բարի ըսիր, այն ա
տեն այո՛, ինծի երեւցաւ թէ տարօրինակ
աչքեր ունէիր: Սաստիկ փայլուն էին:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Հիմա հանգարտեցայ: Կը վերադառնամ
սենեակս:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Կ'ընկերեմ հետդ:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ պատրաստ:

Ոչ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Ժպտելով:

Ո՛հ: Ո՛հ: Այնպիսի կերպով ոչ մը կ'ը
սուի: Քու հօրդ: Նայէ ինչ ձայն, օրորդիկ:
Ոչ: Եւ ես այո՛ կ'ըսեմ, Երթանք:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Այն տունն հոս կենանք:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Սենեկիդ մէջ ի՞նչ կայ որ չեմ կրնար տես
նալ: Ո՛վ զիտէ ինչ մեծ գաղտնիքներ: Ձե
ղերը յեղյեղուկ են: Կ'ուզեմ երկնալ:

Կը մտածես իրեն թիկնաթոռ մը:
Ոտքերդ հոս դիր: Ալբալէս: Եւ հանգարտ
կեցիր: Խօսելու կամք չունիս է՛հ: Իրարու
հետ ընկերութիւն կ'ընենք:

Կ'երթայ աստիճանայ և կը նստի գրեւ չամար:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ զաղարէ մը ետքը:

Ի՞նչ կ'ընես:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Այնտեղութիւն մը ունիմ պիտի լմնցնեմ:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Գիշերն ալ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Կարեւոր է:

Լուծիւն:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Հայր:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Երբոր քիչ մը առաջ կ'անցնէիր, դուրս
եկայու համար.... որ հարցուցի, Ո՛վ է, թե
չո՛ւ չի պատասխանեցիր:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Ձի լսեցի:

Լուծիւն:

Սովորեալ գէշ կ'ընես գիշերը հսկելով: Մաք
սիմոս քեզի շատ աշխատութիւն կու տայ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ոչ:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Ո՛հ պիտի ըսեմ իրեն:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Մաքսիմոսին համար չէ որ կ'աշխատեմ:

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Ի՞նչ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Յանկարծակի վրաս հասար, պէտք է խոս
տովանիմ: Աւելի աշխատութիւն մըն է որ
վրաս առի: Կը տեսնայի որ թողակը չի բա
ւեր.... Գառայ ազնիւ մարդիկներ....

ՆԵՆՆԵՆԷՆԷ

Ո՛հ:

ՅՈՎԱԿԻՄ

Սակայն... Քիչ բան:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Ո՞րչափ ատենէ ի վեր է:

ՅՈՎԱԿԻՄ

Ա՛յն ու կէս: Ա՛յն գիշեր չէ գիտես: Եւ չիմայ լմացայ, այս գիշեր վերջինն է: Միայն տեղեկագիրը մնաց որ օրինակեմ... Ա՛նոր համար հոս նստայ... Մէկով գիշերները վարը կը կենայի աշխատանքին մէջ:

ՆԵՆՆԵՆԵ կ'ելայ և կու գայ դէպ ի հայրը
ձեռնամած:

ՅՈՎԱԿԻՄ

Ի՞նչ ունիս:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Ներէ ինծի, հայր:

ՅՈՎԱԿԻՄ

Ի՞նչ բանի, Ի՞նչ է որ քեզի պիտի ներեմ:
Երթալով:

Այս քիչ մը աշխատութիւններս:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Այդ չէ: Ներէ ինծի:

ՅՈՎԱԿԻՄ

Այդ Բնէ աշխատող կը նայիս ինծի: Ճիշդ այս իրիկուան աշխատող երբոր զիս բարեւեցիր: Հոս եկար: Ի՞նչ բան է որ քեզի պիտի ներեմ: Ի՞նչ ըրիր ինծի: Դու: Ո՛ր կ'երթայիր: Ինչո՞ւ չի պատասխանեցիր երբոր գեղց կանչեցիր: Լսեցիր... Երկու անգամ կանչեցիր: Ո՛ր կ'երթայիր, խօսէ: Կը վառ-նայիր Թովմի՞ն հանդիպելու, ըսիր: Ի՞նչ բան է որ չեմ կրնար տեսնալ սենեակդ: Ա՛յ:

Կ'ելայ ոտք:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Ո՛չ, ոչ...

ՅՈՎԱԿԻՄ

Կեցիր հոն: Եւ չի շարժիս, գիտես:
Կ'տանէ կանթիկով, մայր դուռը բանալով
կ'երթայ կը դռնէ և յետոյ կ'երթայ ա-
նապատեց Նեննէնէի սենեակը:

ՆԵՆՆԵՆԵ անըղոտող կը մնայ ստուղին մաս:

ՅՈՎԱԿԻՄ ձեռքը նամակով մը կը դառնայ:

Նամակ մը ինծի համար:

Կ'անթեղը վար կը դնէ:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Հայր, մի կարդար:

ՅՈՎԱԿԻՄ

Պէտք չկայ:

Ստուղին վրայ նամակը կը նետէ:

Դատարկաշրջիկ մը չիս, աշխարհքիս մէջ
մէջ թափառելու համար չէիր փախչեր: Կը
փախչէիր... երթալու...

Երկայն դառար:

Դո՛ւ էիր այս բանը ընողը: Դո՛ւ, Նեննէնէ:
Կրցար յղանալ, կրցար ընդգրկել այս հրե-
շաւոր դադարաբաշտ: Այս սենեակը կտրեցիր
անցար, տեսար զիս, այս տունէս պիտի ել-
լայիր, ուր որ ես կամ, և... վաղը աշխարհ-
քիս մէջ աստանգոսկան երթալի պիտի խն-
թի մը պէս ունալով, աղիկիս փնտռելու,
կամ նոյն իսկ նոյն գիշեր պիտի բերէին զքեզ
հոս... պիտի կանչէին զիս... տեսնայի
պիտի զքեզ... հոս... սննդաւորած... իմ
Նեննէնէս... իմ Նեննէնէս...

Երկայն դառար:

Ինչո՞ւ: Ինչո՞ւ նէ՛հ... Ինչո՞ւ: Ի՞նչ հան-
դիպեցաւ: Պէտք է գիտնամ... պէտք է
գիտնամ ինչ հանդիպեցաւ... Մեռնիլ, ախ:
Քեզի Բնէ ըրիր... ես... Ուրիշները քեզի
Բնէ ըրին, Ի՞նչ է որ դեռ կ'տոգրատնամ
իմ տանս վրայ:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Խենթ էի... Խենթ էի... մի հարցնեմ...
խենթ էի:

ՅՈՎԱԿԻՄ

Ըսէ Բնէ է որ կ'անգրատնամ: Ըսէ ինծի:
Կը հրամայեմ: Թոմի՛ն:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Այն ալ: Թոմին կորուսած է: Գէշ կնկան
մը հետ կը կարգուի: Ստիպուած է: Մաք-
սիմոս կը բաղարարէ քեզի: Ես չեմ գիտեր:
Այսօր գիտցայ:

ՅՈՎԱԿԻՄ

Ո՛ր է:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Հոն, կարծեմ... չեմ գիտեր... չեմ գի-
տեր... Գիտեմ թէ անդաբման կորուսած է:

ՅՈՎԱԿԻՄ ընկճուած կը մնայ:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Եւ ես զքեզ կը թողուն երբ աւելի պէտք
ունէիր օգնութեան և սփոխանքի, երբ աւե-
լի միակն էիր, և քեզի չէիր մտածեր, և դու
միտ մեր վրայ կը մտածէիր, և մեզի հա-
մար կ'ապրէիր:

Յովհաննէս դադարաբէ մը ետեւէն երթալով:

Յիւսուցան կ'ըլլան: Կը թողուն կ'երթան,
կը թողուն կ'երթան:

ՆԵՆՆԵՆԵ

Ես վրադ գէշ կը մտածէի, և զքեզ չա-
բաշար կը դատէի: Միտքդ հոս դարձար:
Հոս հետս կեցիր, մտիկ ըրէ ինծի, լսէ, հարկ
է որ խոստովանիմ, հարկ է որ գիտնաս ինչ
որ քու վրայդդ կը մտածէի: Վիշտը որ ու-
րիշներէն կու գար ինծի աւելի մեծ և տեղի
բուռն էր, բայց այն որ քու վրայդ կը մտա-
ծէի, կը խոցէր զիս հոգեւոյս ամէնէն աւելի

խոր և փափուկ կէտին: Ինծի կ'երեւար թէ
ձեռքէդ եկածին չափ չէիր ընել: Կը Հասկը-
նաս: Կը Հասկնաս: Քեզի ըստմանքէս բան
մը չես լսեր:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Այո՛, սիրելիս: Կը լսեմ: Իրաւունք ու-
նէիր: Ձեզի համար ձեռքէն եկածը չըրի:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ո՛չ:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Ոչ Հոս, ոչ Հիմա: Հոս ուրիշ բան չէի կըր-
նար ընել, և ոչ տակի: Եւ կը տեսնայի, դե-
տես, որ ազէտները կու գային: Ո՛չ, որչափ
անգամ, Բայց տակին չէի կրնար ընել: Մի-
շան՝ այո՛: Երբոր պղտիկ էիք, ինծի կ'երեւ-
նար թէ գձեզ Հարստացնելը բաւական էր:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Եթէ գիտնայիր թէ զքեզ ինչպէս կը տես-
նամ՝ վեր քարծրը իմ առջեւ: Ինչ անգործ,
ինչ ապահովութիւն կու տայ ինծի այն քու
արթնու պաշտպանութիւնդ լսելու: Ինչու
երբեք այս բաններու վրայ չենք խօսիր, ինչու
երբեք իրարու չենք լսիր մտէն բան: Ոչ ոք
իր տնձին վրայօք ամէն բան կ'ըսէ: Մինչեւ
խորը սիրաւ բոլորովին բանալը այնքան ա-
զէկ կ'ընէ: Ոչ մէկ ցաւ, ոչ մէկ ուրախու-
թիւն, պիտի կրնան երբեք յաղթել քաղցրու-
թեան՝ որ կը զգամ այս վայրկեանս, քեզի
Հետ, քեզի մօտ, ճանշնալով և պաշտելով:
Կը ներես ինծի:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Սիրելիս: Կը ներեմ՝ քեզի և կ'օրհնեմ
զքեզ:

Իրեն գլուխը դրկած կուրծքին վրայ կը բռնէ,
յետայ Հակասոր կը պահէ: Ազատ կը թողու: Կը
պարտի: Կ'երթայ պատուհանը: Դուրս կը նայի:
Ինչ գեղեցիկ գիշեր, Հոս եկուր, Ձեռ մսիր:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ո՛չ:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Ըսիր ոչ մը, ինչպէս կ'ըսէիր աղակույց,
երկայն բարակ, շատ մը ձայնաւորներով:
Ոտոյ՛: Քիչ փոխուած ես: Ինչ կը տեսնամ
զքեզ գէմքով...

Կը կորէ խօսքը դուրս նայելու համար
սեւեռած: Յետայ նորէն կը սկսի:

Այն ատենուան գէմքովդ: Նիհարցեր ես:
Անշուտ գեղեցիկ էիր:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Այո՛ չըսուիր:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Ամէնքը կը դառնային որ...

Կը գտնայ նայելու:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Բայց ի՞նչ ունիս: Երկորորդ անգամ է որ
խօսքդ կը կարես: Ի՞նչ կը նայիս:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Ինծի երեւցաւ թէ Հոս ծառերուն տակ
մարդ մը տեսնեմ: Բայց խարուած պիտի
ըլլամ: Լուսինն և ճիւղերուն միջեւ:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Կայ: Կայ մէկը:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Կը տեսնես զինքը:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Անշարժ կեցած է: Դուքին մէջ է: Ոչ:
Կը նայի դարձեալ մեղադրեմ:

Ոչ, ոչ:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Տրամաբեամբ կ'ըսես: Կը ցաւեմ որ մէկը
չըլլայ: Ո՛վ կը կարծէիր:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Բայց մտած՝ Ո՛վ կ'ուզես...

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Թովմէն, կը կարծէիր:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ձէ: Ոչ ոք:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Դու՛ ալ եւս գէշ մտածուները պիտի
չունենաս:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Ո՛հ, ոչ: Երբեք:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Այլ եւս զիս թողու պիտի չի մտածես:
Որ մը սակայն Հայրի պիտի ըլլայ որ թողուս:
Պէտք է յուսալ: Յուսացիր էի...

ՆԵՆՆԵԼԷ մէկ թեւէն կը բռնէ:

Կայ: Ահաւասիկ: Յանկապատին ստուե-
րին մօտեցաւ... մեզի ահանջ գնելու հա-
մար: Կը տեսնաս:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Ո՛ր է:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Հոն, մացառուտին ետեւ: Նայէ լուսնէն
ձգած անոր ստուերին: Կը տեսնես:

Յնայից ետանդով:

Կեցեր է: Կը Հսկէր: Ինծի համար կեցեր
է, Հասկցաւ:

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ

Ի՞նչ կ'ըսես: Ո՛վ է:

ՆԵՆՆԵԼԷ

Կ'ուզես որ զինքը կանչեմ: Մաքսիմոս,
եկուր:

Վարագոյրը կ'իջնայ:

Թարգմ. Հ. ԱՐԻՍՏԱԿԵՍ ՔԱՍՊԱՆՅԱՆ

Վ Ե Ր Ջ